

LITUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 24 (165)

1995 m. birželis

Bainu džiaugsmas ir skausmas

Diana GLEMŽAITĖ

Atejūnams

Jūs vieną kartą gailėsite, kad gimėt,
Kad mele prisisémę éjot čia,
Kai mes pakilsime iš kaimo, miesto, girių
Viena didinga ryžtinga tauta.

Drebékit jūs, atejé čion viešeti,
Pakelti kraujo sklidinas taures,
Atneš vargą, žudantį ir kietą,
Pro pažadus lyg pasakas gražias.

Jei mokam mes giedrai ramiai gyventi,
Mokésim kautis iki pat mirties.
Ir švęs dar kartą pergalinę Šventę
Naujas žmogus naujosios ateities.

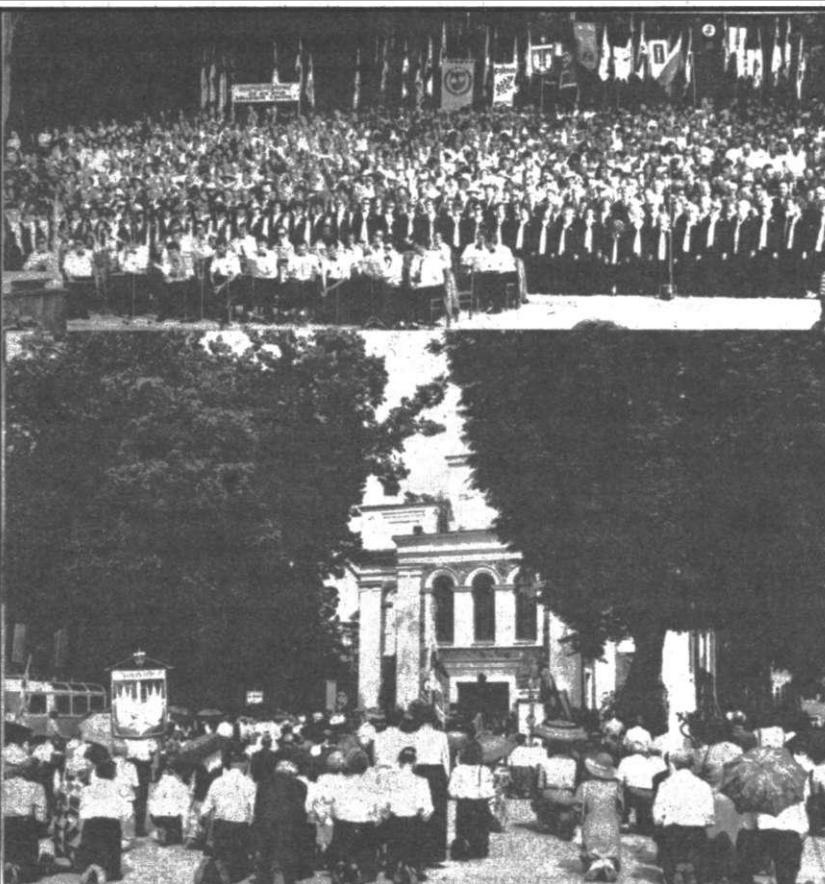
"Ir grįsim taip mes vieną kartą, drauge,
I tolumoje palikusius namus...
Véi grįsim ten, kur žaidéme, kur augom,
Kur brendo laisvés geismas neramus..."
1949.VIII.

Penkias dienas Panevėžyje vyko respublikinė tremtinių dainų ir poezijos Šventė "Leiskit į Tévynę".

Jau birželio 13-ąją panevėžiečiai būriavosi prie Tautai atmintinų paminklų. Ateitininkai, jaunimas ir žygeiviai prieš pat saulėlydį surengė eitynes Berčiūnų bažnyčios link. Sutemose ant atstatomos bažnyčios pamatų sužibio žvakutės. Jaunimas parodė spektaklį "Neparašyta knyga". Tai lyrinis dramatinis pasakojimas apie kun. A. Lipniūną, vysk. K. Paltaroko iniciatyva paskirtą dirbtį su jaunimu-angelaičiais, ateitininkais, pavasarinkinkais. Spektaklį režisavo ir pagrindinių vaidmenų atliko D. Pietaris.

Tą vakarą Dailės galerijoje atidaryta paroda "Kovos už Lietuvos laisvę archyvai". Tai šio krašto partizanų veiklos dešimtmečio (1944-1954m.) liudijimai- nuotraukos, dokumentai, laiškai. O greta- ir sibirus mačiusios Kazimieros Urbaitės- Šližienės tapyba, Stanislovo Bagdonavičiaus fotonuotraukos. Parodą atidarant įvyko žiūrovų susitikimas su rezistencijos dalyviais, politiniais kaliniais, tremtiniais. Susitikimui vadovavo Antanas Šiménas (geliu ir gražiu linkėjimui vainikuojamas Antaninių proga). Čia visus Antanus ir parodos lankytojus gražiai pasitiko Panevėžio tremtinių chorai (vad. M. ir R. Vaičekonai). Rita Dargis, viešnia iš JAV, pagiedojo giesmių. Savo brangią tévynę parodyti ji atsivežé keturias dukteris ir vaikaitę. Jaunimo čia buvo daug. Šventimo skyrius apdovanojo geriausią rašinių tremties tematika autorius.

Birželio 14-ąją Kristaus Karaliaus katedroje už sovietinio genocido aukas buvo atnašaujamos šv. Mišios. Šventoriuje atidengtas ir pašventintas Lietuvos kančių atminimo paminklas (skulpt. Algirdas Vytenas). Po to įvyko iškilmin-

Šventės akimirkos

Jono AMBRAŠKOS nuotraukos

gos eitynės į geležinkelio stotį. Ten surengtas genocido atminimo mitingas. Gedulo ir Vilties dieną padėta geliu ir vainikų Tautai atmintinose vietose.

Birželio 15-ąją Dailės galerijoje buvo rodomas videofilmas "Partizanų kovų kelias", koncertavo "Volungės" moterų chorai ir kamérinis orkestras.

Birželio 16-ąją Viešojoje bibliotekoje įvyko literatūrinė valandėlė-pokalbis apie Londone gyvenančio panevėžiečio K. Barausko-Bareno kurybą, o vakare Šventės "Leiskit į Tévynę" dalyviai dainavo Laisvés aikštėje prie Aukštėniosios technikos mokyklos.

Šeštadienį žaliajame Skaistakalnio parke suskambėjo nešdainuo-

tų Tautos dainų garsai, kupini džiaugsmo ir liūdesio. Iš Nepriklausomybės aikštės, kur prie šv. Trejybės bažnyčios buvo auko jamos šv. Mišios dalyvaujant patriotinėms organizacijoms, kariškių rikiuotėms, 49 tremtinių ir politinių kalinių chorams ir visiems "Leiskit į Tévynę" Šventės svečiams, giedodami, dainuodami eina ir eina žmonės. Priekyje tarp vėliavų matome transparantą: "Susimastykime- kodėl išžudyta trečdalis tautos".

Šventėje dalyvauja apie 20 tūkstančių žmonių. Neaukštai virš medžių praskrenda Vlado Kiuzgailos valdomas jo paties sukonstruotas lektuvas ir paberia geliu. Skamba himnas, pakyla vėliavos. Šventę atidaro Seimo narys LPKTS preidentas Balys Gajauskas. Sveikinimo žodį taria Tautos Atgimimo garbusis vadovas, Seimo oponentijos vadovas prof. Vytautas Landsbergis ir Panevėžio miesto meras Tomas Josas.

Džiaugiamės panevėžiečiais, taip nuoširdžiai ir pagarbiai mininčiais Tautos laisvés kovų ir kančių istoriją, vadovaujančiais šiam nepaprastam vakarui. Šventės "Leiskit į Tévynę" programoje - ne tik dainos, bet ir poezija. Politinių kalinių, tremtinių eiles skaito ir aktoriai, ir patys kūrėjai. Tarp jų- V. Cinauskas, G. Ješmantas, A. Sučylėnė. Skamba J. Grušio, L. Matuzevičiaus, L. Kinderio, A. Paulavičiaus ir kitų kūrėjų posmai. Jautrū eiliuotą savo monologą paskaitė viešnia iš tolimosios Australijos, poetė Lidija Šimkutė, savo balsu perteikdama atstumto tarp gyvų ir mirusiuųjų išpūdį ir amžinąjį troškimą niekada nesiskirti su savo Tévynė.

Kauno "Koordinatės" staklių gamintoju literatūrinė premija paskirta Dianaile Glemžaitė. Šios Šventės laureatė- partizanė poetė Dianaile Glemžaitė- žuvo 1949m. lapkričio 14d. (Tą dieną okupantų kareivų apsuptame bunkeryje prie Juodupės žuvo 6 jauni žiobiškiečiai Lietuvos laisvés kovotojai.) Jos ir jos bendražygijų palaikai buvo užkasti Juodupės pakraštyje. Vėliau toje vietoje buvo statomas restoranas ir kulinarijos parduotuvė. Žmonės, dėjė pamatus, tvirtina, kad jokių kaulų neiškasę. Tad gali būti, kad palaikai yra kur nors šalia, po asfaltu. Net ir paminklinį kryželį kol kas nežinia kur statyti...

Dianos Glemžaitės kūrybinį palikimą spaudai parengė Vytautas Ambrasas ir Vidmantas Jankauskas. "Mes mokésim numirt", - taip rengejų pavadinčią knygą 1994m. išleido Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Skamba, aidi po Skaistakalnio dangumi "Leiskit į Tévynę". Dainuoja praėjusieji "devynis" sovietinio pragaro ratus, mums primindami, kokią tragediją išgyveno tauta, praradus savo valstybę ir koks sunkus buvo jos keliai į Laisvę.

Svečias iš JAV vysk. A. Baltakis ir Panevėžio vysk. J. Preikšas pašventino svetingųjų pane-

(nuoksta i 2 psl.)

1995m. birželis

IREMINTYS

Nr. 24 (165)

2

Bainu džiaugsmas ir skausmas

(atkelta iš 1 psl.)

paneveziečių iškeptą duoną. Tos šventos duonėlės paragauti teko visiems po trupineli. O kai nakties sutemos apgaubė se nuosius Skaistakalnio medžius ir pievų žolynus, suliepsnojo iškilmių laužas. Ap link jį susibūrė, beveik iki aušros nesiskirstė žmonės, dažnai atsiminimais, dažnavo, deklamavo eilėraščius.

Šventės scenarijų paraše J.Miltinio vid. mokyklos mokytojas A.Zelvys; vyr. dirigentas ir meno vadovas R.Vaičekonis (jis aranžavo ir keletą dainų). Dirigavo chorą vadovai A.Paulavičius, P.Grigliūnienė, A.Petrauskas, R.Vaičekonis ir kiti svečiai.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga dėkoja visiems šios šventės rengėjams ir rėmėjams už tokį įspūdingą ir nuoširdų susitikimą su Tautos kančiu ir laisvės dainiais. Po dvejų metų tokia tradicinė tremtinių dainų ir poezijos šventė "Leiskit į Tėvynę" įvyks Klaipėdoje.

*Antanas ŠIMENAS,
Vanda PODERYTĖ*

Šventės Garbės svečiai

Vysk. A.Baltakis ir Panevėžio meras T.Josas Milda MIKENIENĖS nuotraukos

Budėjimo grafikas buvusiuose KGB rūmuose

1. Telšiai- Klaipeda — liepos 1-8d.
2. Kretinga- Skuodas- Mažeikiai- Palanga — liepos 8-15d.
3. Šiauliai- Kuršėnai — liepos 15-22d.
4. Kėdainiai- Panevėžys — liepos 22-29d.
5. Prienai- Kaišiadorys- Elektrėnai- Žiežmariai — liepos 29 rugpjūčio 5d.
6. Marijampolė- Lazdijai- rugpjūčio 5-12d.
7. Plungė- Raseiniai — rugpjūčio 12-19d.
8. Taurage- Alytus — rugpjūčio 19-26d.
9. Rokiškis- Dusetos- Zarasai- rugpjūčio 26 rugsejo 2d.
10. Kaunas — rugsejo 2-9d.
11. Domeikava- Rokai- Garliava- rugsejo 9-16d.
12. Šilalė- Raseiniai — rugsejo 16-23d.
13. Vilkaviškis- Kupriškis- rugsejo 23-30d.
14. Jonava- Radžiūnai- rugsejo 30- spalio 7d.
15. Pakruojis- Pasvalys — spalio 7-14d.
16. Varėna- Druskininkai — spalio 14-21d.
17. Šakiai- Vilkija- Babtai- spalio 21-28d.

Pastaba: jei kuris skyrius grafike nurodytu laiku atvykti negales, prasom apie tai praesciti pries savaite.

Į KGB rūmus Gedulo ir Vilties dieną atvyko buvusi politinė kalinė iš Šiaulių raj. Zapalskių k. Janina Murzienė. Ji atvežė budintiesiems maisto produktų - paltį lašinių ir 100 naminių kiaušinių. Sužinojome, kad ji atvažiuoja jau trečią kartą. Nuoširdžiai dėkojame ponai Janinai Murzienei budėjusių kauniečių ir pakruojiečių vardu.

Dar yra gerų žmonių! Tą minėti patvirtino tą pačią dieną i buvusius KGB rūmus atėjusi tautietė iš Amerikos, Čikagos lietuvių bendruomenės pirmininkės pavaduotoja p.Marija Remienė, paaukoujusi 100 JAV dol. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai. Nuoširdžiai dėkojame ponai M.Remienei.

Norime padėkoti ir "Lietuvos aido" redakcijai, kiekvieną dieną duodančiai po kelis laikraščio egzempliorius.

Nuoširdus ačių visiems geriems žmonėms.

Algirdas VERPEČINSKAS

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba

Nutarimas

1995m. birželio 14d. Nr.836 Vilnius
Dėl A.Albertyno komandiruotės į Rusiją

Lietuvos Respublikos Seimo valdyba nutaria:

1. Komandiruoti Lietuvos Respublikos Seimo narį Albiną Albertyną į Oriolą (Rusija) 1995m. birželio 21-23 dienomis padėti vainikų Šešioliktosios lietuviškosios šaulių divizijos kautynių vietose.

2. Pavesti Seimo kanceliarijos Finansų skyriui apmokėti komandiruotės išlaidas, o Ūkio skyriui- skirti mikroautobusą "Latvia".

*Lietuvos Respublikos Seimo pirmmininkas
Česlovas JURŠENAS*

Buvusiuose KGB rūmuose

Gyvenimas buvusiuose KGB rūmuose teka sena vaga. Protesto akcija "KGB archyvai į švarias rankas" teisiasi, nors visi jau pavargo. Žmonėms vis sunkiau atvažiuoti budėti didelės išlaidos. Rūmuose vyksta remontas ir tuo pretekstu stengiamasi akcijos dalyvius iš jų išvaryti. Nebéra vienos susirinkimams su vilniečiais. Lietuvos valdžia pakeisti Lietuvos gyventojų genocido tyrimo centro generalinio direktoriaus Vytauto Skuodžio kitu politinių kalinių ir tremtinių siūlomu patikimu specialistu ir į derybas nesileidžia. Respublikos Prezidentas atsisakė priimti iš visos Lietuvos LPKTS sudarytą 12-os narių komisiją. Derybos su Prezidentu šiuo klausimu neįvyko. Ponas V.Skuodis darbo įstatymu nesilaiko, savavaliauja, jo santykius su tarautojais nagrinėja teismas.

Nors protesto dalyviai kupini dvavinio ryžto, fizinės jėgos senka. Sunkios gyvenimo sąlygos buvusiuose Lietuvos kančių rūmuose jų negasdino. Protesto akcijai pritaria dori Lietuvos ir užsienio žmonės.

Protesto akcijoje, kuri prasidėjo 1993-ųjų gruodį iki šiol dalyvavo daugiau kaip 8600 buvusiu politinių kalinių ir tremtinių.

Protesto akcija teisiasi.

Stasys ŽUKAS

Dievo vaikai visada turi viltį

Birželio 14-osios ryta nemažas būrelis kauniečių susirinko į Karo muziejaus sode li. Cia pučiamujų orkestrui grojant himną išskelta Vytautinė vėliava. Susimastę žmonės netrukus pasuko į Arkikatedrą Baziliką. Cia šv.Mišias už sovietinio genocido aukas atnašavo kardinolas Vincentas Sladkevičius, vyskupas Sigitas Tamkevičius, kun. Vladas Michelevičius. Mišių pradžioje

Kazlų Rūdos miške išbuves, kalėjimus, tremtis perėjės ir nepalūžes. Jį atydėjo LPKTS tarybos pirmmininkas, buvęs partizanas, politinis kalinis Antanas Lukša. Audringais plojimais juos sveikino susirinkusieji, kai jie abu atidengė paminklo reljefą. Lietuvos kareivio galvą. S.Andriušis dar atsimena, kaip ši paminkla, 1930m. sukurta S.Stanisausko, čia atidengė Lietuvos

kardinolas priminė, kad visas mūsų gyvenimas šioje žemėje yra tremtis- esame ištremtieji levos vaikai. Dievas atlygins geresne ateitimis tiems, kurie bus to verti. Proginį pamokslą pasakė buvęs politinis kalinis vysk. S.Tamkevičius. Labai prasmingai nuskambėjo jo žodžiai, kai kancią gali būti Dievo bausmė arba privilegija. Gavę laisvės dovaną, turime irodyti, kad esame jos verti, ir labai atsakingai ja naudotis. Dievo vaikai visada turi viltį- tikisi- geros ateities.

Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje įvyko mitingas, kuriamo istorinė Tautos praeitis, laisvės kovos, sovietinis genocidas, sunaikinės beveik trečdalį Lietuvos gyventojų, buvo vertinamas remiantis šiandien turinu rezultatu- "ne tokie gržžome, kokie išėjome", skambėjo poeto ir aktoriaus K.Genio eiliuoti žodžiai, raginantys kaip ir anksčiau aktyviai kovoti už savo valstybės laisvę ir gerovę, nes "judošiu tarnaujantieji" jau baigia Lietuvą sugriauti. Panasios minčių kėlė ir kiti kalbėjusieji: Seimo nariai B.Gajauskas, A.Endriukaitis. Gedulo ir Vilties dieną jis pavadino Nebaigtos kovos diena. Kaip pavyzdži, ką reikia daryti, kad tauta išliktų garbinga, jis nurode Čedenių ir išreiškė viltį, kad po savo istorinių pamokų Lietuva išliks laisva.

B.Gajauskas apžvelgė nueitą tautos laisvės kelią ir priminė, kad Lietuva negali

jaustis saugi, kai turi tokią kaimynę kaip

NSV, kaip Rusija. Tvirtybės linkėjo Kau-

no m. vč ėmerė. V.V.Margevičienė.

Prie Laisvės paminklo ir Nežinomojo

kario kapo padėtos gėlės. Dainavo LPKTS

choras (vad. A.Paulavičius).

Vakare į Ramybės parką (Vytauto pr. buvusias miesto kapines) susirinko šimtai kauniečių. Cia prieš pusmetį (Sausio 13-ąjį) kun. A.Keinės pradėta tradicija per svarbiąs tautos šventes aukoti šv.Mišias prie astatomio "Žuvome dėl Tėvynės" paminklo ištvirtinimo, susilaukė didelio visuomenės priartimo. O šiavkar žmonės éjo į tą pamégtą susikaupimo, susimastymo ir maldos aktą ir džiaugėsi pamatę baltuoju jantį pro žaliuojančius šimtamečius medžius atkurtą paminklą "Žuvome dėl Tėvynės".

Tos valandos sulaukęs ypač džiaugmingai jaudinosi Juragių 94-erių metų gyventojas Stanislovas Andriušis- Nepriklausomybės kovų savanoris, komunistas ir visų Lietuvos okupantų žiaurumus patyręs, 18 parų gyvas į žeme užkastas

prezidentas A.Smetona ir kaip okupantai visa tai išniekino ir sunaikino.

Skamba sakralinės muzikos "Pastorales" mergaičių choro giesmės, Krašto apsaugos vyrų pakyla paminklo pakopomis į prie viršūnėje įsmigto, ažuolo lapais apipinto kryžių simbolizuojančio durklo ir uždega 4 aukurus. Žodžiai "Palikimo" įmonės vadovas Jonas Voronavičius, Krašto apsaugos ministras Linas Linkevičius, Seimo nariai prof.Vytautas Landsbergis, Mečislovas Treinys, Algirdas Patackas, Kultūros ministerijos atstovas Jonas Glemža ir kiti garbės svečiai ir kauniečiai.

Šv.Mišias aukojo Lietuvos karo kapelionas mons.A.Svarinskas ir Karmelitų parapijos klebonas kun.A.Keina.

Paminklą atkūrė skulptorius Robertas Antinis, jam talkino dailatnikės R.Bankauskas, inž.KLinkus ir grupė statybininkų. Pagrindinis atkūrimo iniciatorius ir organizatorius Jonas Voronavičius, vadovaujantis ir "Lakūnų kapų" atkūrimo draugijai. Paminklo papédėje paberta saujele žemės, atvežtos nuo Baltarusijoje žuvusių lietuvių karių kapų.

Sužibo žvakėles, padėtos gėlės ir vainikai ir prie netoli esejančio 1941m. Birželio sukilimo dalyvių memorialo. Žmonės iš Ramybės parko nesiskirstė į vi durnakčio.

Prieš čia ateinant, gėlių padėta ant bėgių geležinkelio stotyje. Prie stoties įvyko išvežtųjų iš Kauno atminimo mitingas. Aktorius E.Stancikas skaitė A.Miškinio eilėraščius, Veronika Pavilionienė pagiedojo giesmį.

Valandą prieš vidurnaktį į Arkikatedrą Baziliką plūstelėjo ir gražaus jaunimo, ir vyresnio amžiaus žmonių. Šventovė buvo pilnut pilnutėlė, kai nuo lietaus slėdamiesi suėjo tiek daug klausytojų nesikičėj, sulaukti dainininkai ir muzikantai. Mirusiuju tremtijų atminimui čia nuskambėjo V.A.Mocarto "Rekviem". Atliko Kauno valstybinis choras, kamerinis orkestras ir solistai S.Martinaitytė, A.Zubaitė, A.Rubežius, L.Norvaiša.

Koncertui pasibaigus, miesto transportas jau nevažinėjo. Per lietuvių namokas į Šančius, kas į Garliavą ar Muračą- pėstute teškeno. Bet nuotaika visų buvo pakili, o ir jėgų tokia nepaprasta diena tikrai turbūt pridejo.

*Vanda PODERYTĖ
Algirdo Kairio nuotrauka*

Partokratija nejuokais sunerimo

Birželio 19d. per Lietuvos radijų Respublikos Prezidentas kalbėjo kaip reta emocingai. Jį sujaudino tai, kad... po demokratiškų rinkimų į savivaldybes buvo laikomasi vienos savivaldybės įstatymo ir naudojamas jo suteiktomis teisėmis formuoti administracijos aparatą. Vakarų demokratijos sąlygomis tai jokia naujiena. Rinkimus laimėjusi politinė jėga suburia savo komandą, kuri imasi įgyvendinti skelbtą programą.

Prezidentas piktinosi, kad reorganizuojant viršaiti jas į seniūnijas, kas ir buvo numatyta įstatymu, per daug LKP-LDDP paskirtų viršaičių naujosios valdžios buvo pakeisti merų potvarkiais seniūnais, tačiau "ne įvertinant nei žmonių norų, nei žmonių aspiracijų". Kokiu žmonių norai nebuvė įvertinti? Ar Prezidentui derėtų kalbėti visų žmonių vardu, ar tik tam tikros dalies? Kita vertus, ar ne per ilgai Prezidentas delsia susitikti su rajonų savivaldybių merais, pagal įstatymą atstovaujantiems rinkėjams, t.y. taip pat žmonėms, ir iš pirmų lūpų išgirsti ne tik susikaupusias nuoskaudas dėl žmonių nuskurdinimo, bet ir jų norus greičiau išbriсти iš ekonominių suirutės? O ir kitų skaudžių ir labai svarbių reikalų, kurių be Prezidento dėmesio ir paramos nepavyks išspręsti, per akis. Nesvarbu, kad Prezidentas buvo kompartijos lyderiu. Dabar jis yra priskiręs būti "lygiai teisingas visiems", taigi turi išklausyti ne tik buvusių bendrapartiečių padėjimų dėl prarandamos valdžios ir šitaip mesti šešėli ant, beje, LDDP daugumos priimtu įstatymu ar rinkinį teisėtumo. Žaidimo taisyklės visiems apiliečiams vienodos.

Prezidentas kreipiasi į "konservatorių partijos vadovybę", prašydamas "užkirsti kelią štokiam savavaliaivimui". Bet ar gali būti savavaliaivimu vadina įstatyminė veikla? Yra žinoma, kad nė vienas meras įstatymo nepažeidė. Antraip "laisvoji" spauda būtų sukėlusi triukšmelį (žinoma, tais atvejais, kai meras iš dešiniųjų stovyklos). Pagal įstatymą vykdoma reforma buvo pavaudinta "visiškai neleistinais veiksmais". Vertėtų išsidėmeti. Galimas daiktas, Vetus savivaldybės įstatymas, suteikiantis labai ribotą savivaldybės teisę, bus netrukus apkarpytas. Seimo daugumiečiai šia procedūra pernelyg dažnai naudojasi.

Prezidentas pareiškė negalį "nereaguoti į tokias žmonių ašaras ir šauksmus". Bet šaukia ne tik "šlovingosios" kadais partijos funkcionieriai, rinkėjų valia kai kur praradę šiek tiek valdžios. Jie piktinaudžiau ja Prezidento jausmą, kylančiai iš bendros praeities ir atskomybės už ją. Jei Prezidentas susitiktu su savivaldybių merais arba rastų laiko išklausyti nors mažos dalies nemurkstančio srauto žmonių, varstančių savivaldybės duris, jis išgirstų tūkstantį kartų graudesnių ir piktesnių šauksmų. Visuomenės turinė diferenciacija nesustabdyta. Ji tolydžio darosi vis grėsmingesnė. Valstybės turto grobimas, dažnimas, gana taikliai pavadintas "pri-chvatavimui", dar tebespartina didžiosios visuomenės dalies skurdinimą. Šių šauksmų Prezidentas dar neįgirdo. Tarp jų yra ir sukrečiančių, ir i neviltį puolusių žmonių aimaos. Jei šis vykimas nebus sustabdytas, galima laukti socialinio sprogimo. Bet šio sprogimo grėsmė atsirado ne per šiuos du tris mėnesius, kai formavosi savivaldybės po-

rinkimų, nors reikia tikėtis, kad bus mėgina parodyti, kaip prastai dirba dešiniųjų savivaldybės, kaip dėl to pablogėjo pragyvenimas. Cia neprisitigs kaltininkų ieškotojų, ir jų ras.

Prezidentas neįgirdo šauksmų, skundų ir prakeiksmų tu, iš kurių jau nebe pirmą kartą atimama nuosavybė, žemė, ir jie praranda viltį ją susigrąžinti. Jie šauktae šaukia, nesuprasdami, kieno valia jų pačių ar jų tėvų žemė patenka į žaliasias, pilkasiar dar kitokias zonas, kodėl priešinami žmonės iš vieno atimant, kitam atduodant svetimą turtą. Ši didžiai gėda valdžiai darant neteisybę badyte bado akis. Ar ne dėl to rinkėjai balsavo už kitokią ūkio, ekonomikos, socialinės rūpybos politiką, tikėdamiesi, kad dar yra viltis išsikapstyti iš skurdo ir neteisybių liūno savo jėgomis, patikint savivaldybių vairų dešiniesiems. Prezidentas turi tobula partinę klausą. Bet būtent jis kliudo išgirsti tautos balsą. O tautos balsas šiandien dar toli gražu nepanašus į darnaus choro gaudes.

Prezidento padėjimai dėl prastos ar nepakankamos seniūnų kompetencijos yra nepagrūsti. Partiniai diplomatai tik nerimtas tuščiagarbiškas pasipuikavimas, kurio nepripažino nei užsienis, nei mūsiškis mokslo Olimpas. O ilgametis patyrimas, iygitas dirbant sovietmečiu partinėse struktūrose, dažniausiai yra ne naudingas, o žalingas.

Prezidento pozicija prašyta prasosi patirkinama nūdienos praktikos visais lygmenimis. Jeigu jau Valstybės Vadovas susirūpino netvarka pačioje apatinėje valdžios grandinėje, tai, matyt, aukšteliu pakilus, tos netvarkos turi mažėti ir, žinoma, tvarkos sparčiai daugėti. Apie savivaldybių Tarybas nera ko ir šnekėti. Jos margos. Vienpalviu apskritai nera. Pasistengus galima suprasti aukšto partinio sovietmečio funkcionieriaus nerimą. Juk išrinko tikrai "ne tuos" arba "ne tiek tu", kurių tikėtasi. Anais gerais laikais, kai iš dviejų klumpių liaudis rinkdavo porą, cėka ir rajomo žodis buvo šventas, ir niekada niekam nekildavo abejonių, kad galėtų išrinkti "ne tuos"...

Pasidairykime po apskritis. Jų visa dešimtis! Taigi kiek iš dešimties valdytojų yra krikščionių demokratų, kiek tautininkų, kiek konservatorų? O kiek yra šių partijų narių ministrių? Apie Prezidentūros patarėjus gal ir užsiminti neverta. Lygiai taip pat ir dėl Vyriausybės atstovų neverta sukti galvos.

Vien ta pati spalva, tas pats propartijis, iš kurio išsilukšteno jie visi (tikriausiai be išumties). Pašeles noras bet kuria kaina išsilaiatyti valdžioje iškeltas kaip imperatyvas. Rašytojas, filosofas Vaclavas Havelas, dabartinis Čekijos Prezidentas bandymus paralyžuoti tuos, kurie megina sukilti prieš neteisybę ir skurdą, vadino "gyvenimu mele".

Mūsų Prezidentas, tą sekmedienio popietę išpeikęs neklusniu merų įstatymu, kus veiksmus, pasakė, kad "mes gerbiam visų žmonių įsitikinimus" - tegul būna ir konservatorius, ir krikščionis demokratas, ir LDDP narys tose pareigose. Bet jie turi būti atsakingi pareigūnai prieš savo valstybę, prieš savo žmones".

Ypač ta "pagarba" visų įsitikinimų žmonėms ryški Ministru Taryboje, Vyriausybėje ir apskričių valdytojų aparate. Taip ir gyvename... "pagarboje".

Edmundas SIMANAITIS

Savaitė Seime į Vyriausybę

Česlovas IŠKAUSKAS

Gerbiamus šio skyrelės skaitytojus ir vėl perspėju, kad kone visi Lietuvos įvykiai dažniausiai išsina iš Seimo ar Vyriausybės ribų. Stai kodėl apžvalgos rubrika nėra visai tikslė: Seimas ar ministrių kabinetas dažnai tik "palaidi" įvairius gyvenimo reiškinius, suteikia jiems įstatymo, nurodymo ar vykdomąją prasmę.

Štai kad ir įvykiai, kurie lietuvių tau-tai neduoda ramybės kokius 55 metus- nuo sovietinės invazijos į Lietuvą, nuo deportacijų pradžios, nuo Stalino saulės patekėjimo...

Neišblėso praeiūs savaitės Gedulo ir Vilties dienos aidai. Priešais Seimo rūmus, Nepriklausomybės aikštėje įvyko šios liūdnos datos paminėjimas. Stebėjau buvusius partinius vadus, ir labai jau nesinorėjo tikėti iš jų lūpų plūstančiais žodžiais apie tau-tos kančią, apie nepriklausomybės karius, apie išguliusios Sibiro tyruose. Kad ir kaip kalbési, o nedoros praeities uolios tarnybos genocido partijai. Slenfas tesiasi.

Justino Marcinkevičiaus žodžiai apie mūsų atramą į kunigaikštīų laikus, aišku, vadovams taip patiko, kad jie net išpeikė Lietuvos TV, kad ši praziopsojo poeto kalbą ir puolė pasakoti apie iš Liuksemburgo grižtantį A.Sleževičių. Betgi, mieli poetai, gerbiami vyrai: žila senovė, tauri lietuvių tau-tos praeitis dabar sutepta mėtos patvoriais, šlais-tosi Gariūnų smėlynuose, užversta alkoholio buteliais, paminta santykiuose su kaimynais...

Akmenės raj. Purvių kaime pašventintas paminklas žuvusiems ir ištremtiems kaimo žmonėms. Paminklą pašventino monsinjoras Alfonsas Svarinskas, iš 70 savo gyvenimo metų 23 praleidęs lageriuose.

Panėvėžyje, Skaistakalnyje, įvyko tremtinių dainų šventė. Seimo opozicijos lyderis V.Landsbergis pasakė: "Nedaug yra Europoje tautų, kurių naujas liaudies dainas ne pramogai, koncertams. Gal todėl mūsų tautos prigimtis išdainuoti visą skausmą, meilę Tėvynei ir ilgesį".

Politinių kalnų ir tremtinų ginantis pikenetas įvyko Garliavoje. Akcijos dalyviai reikalavo teisingumo, apginti tremtinius, kurių vienas- 75 metų S.Taškus buvo žiauriai sumuštas, tačiau teismas nežvelgė užpuolikų kaltės.

Gal šis įvykis atrodo ir menkas valstybės gyvenime, tačiau precedentas yra: kentėjusi žmogų galima dar kartą pažeminti, o teisingumo organai, matyt, "pamaloninti", i tai žiūri pro pirštus. Gedulo ir Vilties dienomis tai simboliskas ženklas...

Savivaldybėse laimėjus rinkimus konservatoriams, kaip ir buvo tikėtasi, apskriti ypač valdžios partijos dėl konservatorijos. Štai kodėl pirmadienį Seime įvykusioje spaudos konferencijoje Tėvynės sąjungos atstovai pareikalavo, kad Panėvėžio apskrities valdytojas P.Zablockis (praeityje žinomas kompartijos veikėjas) nutrauktu savavaliiškų veiksmus, kurdamas įvairias struktūras. Konservatorai perspėja, kad rajonuose po LDDP konferencijų bangos teikiškiai ir aktyvėja buvę nomenklaturininkai, ir Panėvėžyje vienas iš tikimiausių nepriklausomybei šalies regionų tampa ekskomunistų lizdu.

Antradienį Vyriausybės rūmuose įvykusioje spaudos konferencijoje Ryšių ministras G.Zintenis patikino, kad valstybė rūpinasi ryšių sistemos plėtra.

Vyriausybė pristatė ir Seimui nusiuntė tvirtinti užimtumo įstatymą. Jame numatyta, kad bedarbio pašalpas ateityje teks taip pat uždirbti. Tai skatinas visuotinį darbo vietų plėtimą, padės surinkti mokesčius. Bet įstatymo projekte neskiriama vietas tiems, kurie gyvena ne iš darbo pajamų. Tarsi užmirštos visokios firmelės, bendrovės, apeitas Gariūnų "fabrikas", kuris tapo nedarbo pajamų ir plėškavimo universitetu jaunimui.

Ir tikrai smagus savaitės akcentas: birželio 16-ąjį diplomus gavo pirmieji 74 magistratų Lietuvos policijos akademijos auklėtiniai. Prezidentas pasidžiaugė, kad policija susilaukė gero pastiprinimo. Jūsų apžvalgininkas pažiusta keletą absolventų vaikiną ir merginą, dėvinčius gražią policininko uniformą, ir drąsiai teigia: jeigu visi magistrai bus tokie, kaip ši būsimoji policininkų šeima, mes drąsiai vaikštinėsime savo Tėvynės gatvėmis...

Lietuviai vėl siūlosi tarpininkauti

Seimo narys, tarpparlamentinės ryšių su Čečenija grupės vadovas Algirdas Endriukaitis pirmadienį per TV pareiškė, kad Lietuvos parlamentarai sutinka tarpininkauti derybose tarp Čečenijos ir Rusijos.

Šios derybos pirmadienį apie pie-tus prasidėjo Grozne. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos misijos Grozne pastate už derybų stalo susēdo Dž.Dudajevos patikėtinis generalinis prokuroras U.Imaiėvas ir Rusijos vicepremjerės nacionaliniams klausimams S.Michailovas.

Tuo pat metu iš Budionovsko, kur ketyvertą parą beveik 1000 įkaitų laikė pagrobės čečenų kovojojas mirtininkas Š.Basajevas, su teroristais keletu "Ikarus" tipo autobusų ir savanoriais įkaitais apie pusę trijų Maskvos laiku išvyko iš ligoninės Čečenijos link. Per keletą valandų jie turėjo pasiekti Mineralnyje Vody, o vakare buvusį Dž.Dudajevos štabą. Vėdeno gyvenvietėje.

Pirmaisiais pranešimais iš Grozno, derybos rezultatų nedavė. Rusijos pusė pareiškalo, kad būtų paleisti visi įkaitai, tik tada Maskva derės dėl kitų saugų dėl ugnies nutraukimo Čečenijoje ir galbūt dėl kariuomenės išvedimo iš jos teritorijos. Apžvalgininkai Lietuvoje skeptiškai vertina būsimuosius derybų rezultatus. Jie tikina, kad Rusija niekada nesutiks išvesti kariuomenės iš Čečenijos, o paliaubos bus netikros, panašios į taikos susitarimus Balkanų fronte. Manoma, kad Rusija nori laimeti laiko.

Nors pasiūlymas tarpininkauti kiek pavėluotas, Vilniuje A.Endriukaitio pareiškimas vertinamas teigiamai. Kartu su kitu Seimo nariu, Algirdu Patacku, jis nesenai lankėsi Turkijoje, kur vyko konferencija karo Čečenijoje klausimu. O glaudūs giminystės santykiai su Turkija paaškinami didele čečenų diasporą, ir Kremliaus paties B.Jelcino lūponis apie tai paleido "antį". Prezidentas dar Halifakse pareiškė, kad Dž.Dudajevas pasipraše politinio prieglobščio Turkijoje. Šią "naujieną" visiškai absurdų pavadi- no U.Imaiėvas, ją paneigė pati Ankara. Manoma, kad Kremliaus politikai šitaip nori pazonduti galimą užsienio šalių reakciją, jei Dž.Dudajevas tikrai mėgintų išvykti iš Čečenijos.

Galbūt šios "antys" išskrenda kartu su savo B.Jelcino pasiūlymu "Tegul Dudajevas skrenda kur nori, kad tik toliau nuo Rusijos". Maskvai ikyrėjo pusmečio karas su čečenais. Jam nematyti galos. Arteja Dūmos ir prezidento rinkimai Mūšiai Čečenijoje neduoda politinių dividendų nei B.Jelcinui, nei Černomyrdinui, nepaisant, kaip vyks derybos Grozne. Vakarai, kaip parodė "Didžiojo septyneto" lyderių susitikimas Halifakse, taip pat reikalauja nutraukiti karą Kaukaze.

O linija Budionovskas-Groznas kol kas įkaitusi...

1941m. Birželio sukilimas.

Sukilėlio pastabos

Dar ir šiandien deramai nejvertinta lietuvių tautos 1941m. birželio 22-27d. sukilimo reikšmė. Netgi atvirkščiai- sakysim, Tomas Venclova piktai užsipluola sukilėlius, taip sakant, šudo iš už kampo kreivu šautuvu. Bet juk T.Venclova nematė prieš sukilimą Lietuvoje buvusios situacijos.

Jau pirmąją sukilimo dieną, t.y. birželio 22-ąją, buvau tarp sukilėlių, taip Mardosų kuopos grupėje, kuriai vadovavo kpt. Jonas Noreika, vėliau tapęs narsiu partizanu Generolu Vėtra. Jau iš vakaro mes žinojome, kad sekmadienį austant prasidės karas. Todėl jau šeštadienį- birželio 21-ąją, buvome sukilimo veiksmų pozicijoje.

Visa Lietuva ruošesi sukilimui, visi laukė karo pradžios, nes tik karas prieš bolševizmą galėjo išgelbėti Lietuvą nuo sovietinio teroro. Vien tik iš Plungės gimnazijos 8-osios (baigiamosios) klasės jau buvo suimta 12 berniukų. Vėliau Rainių miškelyje visi jie buvo žiauriausiai nukankinti.

Mane, 17-os metų gimnazistą, du kartus tardė žydas gimnazijos raštinėje ir vėliau- NKVD-būstiniene.

Mūsų grupės tautinio darbo apsaugos (TDA) Mardosų kuopoje buvo žmonių, jau dalyvavusių kautynėse už Lietuvos laisvę. Pav., mano tėvas Liudvikas Riauka- kovoje 1923m. vaduojant Klipedą, sukilėlis Liudvikas Meškauskas- Giedraičiuose dalyvavęs kautynėse prieš lenkų grobikus- želigovskininkus.

Ginkluotų kautynių patirties turėjo ir daugiau vyresnio amžiaus vyru. Kartu su jais mes, jaunimas, įjome į labai žiaurią kovą, kad išvykdytume kaimo ir miesto žmonių Lietuvos piliečių- valią: išvytume iš Lietuvos okupantus. Darėme tai, ką derėjo tuo metu daryti kiek-vienam Lietuvos Valstybės pilieciui.

O dabar tokie "istorikai", kaip Sara Ginaitė (neseniai skaičiau jos piktavališkai surengztą brošiūrą apie žydų genocidą), svaičioja. Cituoju ištraukas:

"...LAF'as teikė ginklus žydšaudžiams ...; ...bažnyčiai ir laikinoji vyriauybė toleravo genocidą; ...raudonoji armija nesusprogdino tiltų ... ir t.t.". Tai melas, šmeižtas ir specialus tautų pjudymas!

Reikia vertinti sukilimą ir sukilėlius

tik gerai žinant ir objektyviai suvokiant, kokia tuo metu Lietuvoje buvo situacija. Prisimenu visas sovietų žiaurybes, nes ir pats asmeniškai tai patyriau ir 1940-1941m., ir po antrosios sovietinės okupacijos, t.y.- po taip plačiai išlaupsintos "pergalės dienos".

Mano brolis Liudvikas Riauka- taip pat sukilėlis, sesuo Petronėlė žuvo tremtyje Buriatijoje, už Baikalo ežero, mano

LAF'o TDA sukilimo 1941 06 21-25 Mardosuose junginio trejetas "B": Jonas Vytautas Riauka, Juozas Skerius, Damijonas Riauka

žmonos tėvas Pranas Girdvainis žuvo įkalintas Vorkutos lageryje, motina- Kazimiera Girdvainienė žuvo tremtyje Krasnojarsko krašte. Dar ir šiandien jų kauleliai tebetrūni į ten, Sibire!

O kas būtų atsitikę, jeigu lietuvių nebūtų priešinėti ir neorganizavę sukilimo? Naciai buvo užsimoję lietuvius "germanizuoti", kaip germanizavo prūsus, o raudonieji sovietai visą Lietuvą norėjo perkelti į Sibirą ir prie Baltijos jūros apgyvendinti vien tik slavus. Jie to ėmėsi tuo 1940m. okupavę Lietuvą: dėl to Molotovas ir Ribentropas jau buvo susitarę. Lietuviai turėjo du pasirinkimo kelius- arba žūti prie savo namų, mirti- kovos lauke, arba- badas, šaltis, kančios Sibiro platybėse.

Tiesa, buvo kolaborantų, bet šintai tūkstančių lietuvių ryžosi sukilimui, drąsiai išejo į partizaninių karų ir brangiausiai auką sudėjo už savo Laisvę, Nepriklausomybę, kurią dabar bando sumenkinti prieš kolaborantai ir neišmanėliai mokslininkai.

1941m. Birželio sukilimas padėjo atgauti tautai vilčių sutriuškinti sovietinę imperiją ir tapo tolesnės rezistencijos atparos tašku.

Damijonas RIAUKA

Lietuvos Nepriklausomybės 5-erių metų sukakties rengimai Raseinių rajone 1995m. liepos 6-7-8d

VISO PASAULIO RASEINIŠKIŲ SAMBŪRIS Liepos 6d.

8.00-13.30 Tėviškės ir artimuojų lankymas (savarankiškai).

14.00-16.00 Kraštiečių susitikimai su mokyklų, kuriose senolai, téveliai ir patys mokësi, mokytojas ir vietas gyventojais (mokyklų patalpose).

16.00-16.30 Vietos gyventojų ir moksleivių programėlė kraštiečiams mokyklose.

17.00-18.00 Parapijų kraštiečių susitikimai prie parapijų bažnyčiai (šventoriuose).

18.00-19.00 Šv. Mišios už artimuosius (parapijų bažnyčiose).

19.30-20.30 Visų raseiniškių susibūrimas į Ariogalos seniūnijos dainų slėnį (savarankiškai).

21.00-22.30 KRAŠTIEČIŲ ŠVENTĖS ATIDARYMAS: Kraštiečiai pagal parapijas organizuotai sukviečiami į stadioną ir pagerbiam; Vėliavos atnešimas ir pakėlimas; Saliutis ir Birutiečių programa; Žvakūčių uždegimas; Pučiamųjų orkestrų koncertas.

23.00-24.00 Parapijų laužų uždegimas, vaišės (atsivežti sumuštinių ir saldumynų).

00.00-03.00 GEGUŽINĖ [gros pučiamai].

Kiekvienam kraštiečiui turėti po žvakutę.

V TRADICINIS VISOS LIETUVOS VYRŲ, JAUNUOLIŲ IR BERNIUKŲ DAINININKŲ IR GIESMININKŲ SĄSKRYDIS ARIOGALOJE Liepos 7d.

Dalyvauja: Visi Lietuvos ir užsienio lietuvių vyru chorai, visų meninių kolektyvų (burelių, ansamblų, chorų) vyrai, jaunuoliai, berniukai ir bažnyčių chorų vyrai.

10.00-11.00 Dainininkų, giesmininkų ir orkestrų dalyvių registracija (Dubysos slėnyje).

11.00-12.30 GENERALINĖ REPETICIJA (Dubysos slėnyje).

13.00-14.00 Šv. Mišios už Lietuvos Nepriklausomybės gynėjus (Ariogalos bažnyčioje).

15.15-15.30 SĄSKRYDŽIO ATIDARYMAS: Šventės dalyviai į stadioną kviečiami pagal regionus (žemaičiai, aukštaičiai, dzūkai, suvalkiečiai), pagerbiam. Vėliavos atnešimas ir pakėlimas. Organizacinio komiteto pirmininko, Raseinių savivaldybės mero ir svečių sveikinimai.

15.30-17.30 Jungtinis koncertas Lietuvos Nepriklausomybės 5-erių metų sukakčiai ir Nepriklausomybės gynėjams.

17.30-23.30 Prisiminimų vakaras ir vaišės (atsivežti sumuštinių ir saldumynų).

22.00-03.00 Gegužinė.

24.00-00.05 Saliutas.

Organizatoriai prašo kiekvieno meninio kolektivo vadovo atvykti į Ariogalos vidurinę mokyklą liepos 6d., 12val. Apie atvykimą praneškite iš anksto birželio 28-29-30d. nuo 19.00 iki 21.00val. telefonu (228)- 53519 Vitalijui Miklienei.

Kunigui Vladui Didžiokui prisiminti

1941m. birželio 22d. ne tik prasidėjo karas, pareikalavęs milijonų aukų ir kančių, bet išvažiavo ir paskutinis ešelonas į rytus, išveždamas dešimtis tūkstančių kančių iš Panevėžio kalėjimo, į kurį iš vakaro dar buvo atvežti Šiaulių ir Raseinių kančiai. Išvežė į kančias, į nežinią, mirtį. Iš to ešelono gyvų liko tik vienas kitas, ir tie pamiršti valdžios ir istorikų.

Tuo ešelonu išvažiavo inteligentija, gabiausiai mokiniai, dvasininkai ir net darbininkai. Tuo keliu kančioms ir mirčiai pasmerktas išvažiavo ir Panevėžio Katedros vikaras kun. Vladas Didžiokas, Manau, kad visuomenė neturėtų užmiršti šio 29 metų kunigo, jo gaivinančią žodžių, ištartų lemtingųjų 1940 metų Vėlinių vakarą Panevėžio kapinėse. Ta vakarą iš kapinių mes- moksleiviai- gražiai rikiuote dainuodami žygavome Respublikos gatve, pamirše, kad esame okupuoti ir sekami NKVD žvalgų. To okupantui jau buvo per daug! Tapome sekami, ir prieš 1941m. Vasario 16d. išvyko masiniai areštai. Žinoma, be jokių kaltinimų buvo sufabikuota 22 žmonių "Lietuvos gelbėjimo draugija".

Vasario 18d. areštavo ir kun. Vladą Didžioką, kaip organizatoriu.

Kun. V. Didžioką areštavus, parapijiečiai labai subruzdo ir pradėjo rinktis prie NKVD rūmų. Čia rinkosi ir greta esančios prekybos mokyklos mokiniai, nes iš tos mokyklos buvo areštuota mokinė J. Lupeikytė (šio rašinio autorė), mokinys S. Rečiūga ir mokytojas J. Rakšynas. (Rečiūgą ir Rakšynį savaite patardė paleido.) Išėjé saugumiečiai pranešė, kad apie Didžioką nieko nežino, ir minią išvaikė. Po šio triukšmo saugumiečiai susirūpino. Tuojau kalinius iš NKVD rūsio išvežė į miesto kalėjimą ir iš Kauno saugumo išsikvietė pastiprinimą. Prie NKVD rūmų išstatė sargybą (net ir kulkosvaidži). Patruliai gatvėse, vaikė susirinkusius būrelius.

Bet kitą dieną žmonės rinkosi dar gausiau, stovėjo susikibę rankomis. Tada išėjé enkavedistai, kurių dauguma buvo žydai, daužė šautuvų buožėmis susirinkusios per galvas, rankas, graso sušaudyti ir rėkė, kad atėjo jiems galas, kad jie braidys iki kelių savo kraujų klanuose, kad jų kaulais gris kelius, o čia bus mūsų žemė- antras Izraelis. Pa-

našiai ir išvyko: dauguma jų kaulų guli Kazachstano stepėse. Tarp jų ir kunigo V. Didžioko. O ten per kapinynus nutiesti geležinkeliai, pastatytos gyvenvietės...

Taip visi ir išvažiavome į Kazachijos TSR, Petropavlovsko kalėjimą Nr. 22. Iš ten buvome išskirstyti į baisiausius sunakinimo punktus. Karo tribunolas teisė tik 1943m. birželio 1d., kai gyvų buvo telikę tik septyni. Iš mūsų bylos 22 žmonių likę gyvas A. Jasnauskas mirė 1994 12 21.

Višą tą laiką etapuose, paskirstymo punkte Karabase, kalėjimo kamerose V. Didžiokas buvo tik kunigas ir atsardus mažiausiai galimybei įėjo šventas savo pareigas: guodė badaudjančius, laimino mirštančius, atokiausiuose kampučiuose po gultais laikė mišias, meldėsi už visus kenčiančiuosius, nors pats buvo sunykęs, išsekės. Skatinė neprarasti vilties grįžti į Tėvynę, likti dėras žmonėmis, katalikais. Už kameros agitaciją buvo nuteistas 10 metų.

Apie V. Didžioko likimą ilgai nieko nebuvo žinoma. Lietuviai lageriuose specialiai buvo išskirstyti pavieniui. Su Didžioku kartu buvo patekę Kazimieras Zinkevičius, bet dirbo jie atskirai. Jis sakė, kad kuniga paskyrė į avii ūkį Ganė avis. Jau Atgimimo laikais buvo išsiustas užklausimas į Karagandos MVD apie žuvusiuosius. Atėjo atsakymas, tarp kitų ir apie V. Didžioką.

Apsilankius Panevėžio Katedros šventoriuje, pastovėjau prie paminklo buvusiui Katedros vikarui A. Lipniūnui ir pagalvojau: kaip būtų gražu, kad šalia paminklo rudojo teroro aukai stiebtųsi ir paminklas raudonojo teroro aukai- V. Didžiokui. Jis, likę amžinai išėtis Karagandos stepėse, tikrai to nusipelne. Deja, išsi išmestas nuogas į bendrą kąpa, kurį užpustė Karagandos stepių smėlis.

Traupio klebonas S. Galvydis laiške man rašė, kad buvo gerai pažįstamas su Didžioku iš kunių seminarijos laiką. Kun. Galvydis, tada dar klérikas, dalyvavo V. Didžioko primicijoje į tėviškėje Užpaliuose. Prof. K. Pakšto ištarti linkėjimų žodžiai tapti tokiu kunigu, kaip Šv. Augustinas, Šv. Pranciškus buvo pranašiški. Gaila, kad Panevėžio vyskupija Jį pamiršo.

Gal vienintelė likusi gyva šio ešelono keleivė LIUPEIKYTE-VAIČIKONIENĖ Anykščių raj.

JAUNIMO FESTIVALIS "KULGRINDA-95" Liepos 8d.

10.00-14.00 ŠVENTĖS FAKELO NEŠIMAS ESTAFETĖ I etapas maršrute Molavėnu piliakalnis- Raseiniai; Kanopėnai- Raseiniai; Spastų kalva (Milžinkapis-Agelaičiai)- Pasandavys- Raseiniai.

14.00-16.30 II etapas maršruto Raseiniai- Ariogala (Dubysos šaltinėlis).

16.30-18.00 FAKELO IR VĖLIAVOS NEŠIMAS Į ARIOGALOS SENIŪNIJOS DAINŲ SLĒNĮ. Fakelus neša Raseinių krašto jaunimas, o festivalio vėliavą- Lietuvos jaunimo organizacijų (LJO) atstovai.

17.00-18.00 Fakelo ir vėliavos sutikimas prie Ariogalos, miesto įkainėje (paženklintoje dideliu vainiku).

18.00-18.30 Vėliavos pakėlimas, aukuro uždegimas, oro šventė (organizacinio komiteto pirmininko, Rasienių savivaldybės mero ir svečių sveikinimai).

18.30-03.00 "RONDO", "PROLOGO", "FOJĘ" ANSAMBLIŲ KONCERTAS-DISKOTEKA.

23.00-04.00 Laužai, saliutas.

Festivali "KULGRINDA-95" ves kraštiečiai GINTARAS ZDEBSKIS ir GINTAUTAS bei ALVYDAS TAUTKAI

Vyks žaidimai, loteria, atrakcijos, šauniausios rinkimai.

Sventės režisierius ir meno vadovas Antanas VIZBARAS

Organizacinis komitetas

1995m.birželis

TREMINTINYS

Nr. 24 (165)

5

"Būsiu geresniame pasaulyje"

Per LR prezidento rinkimus nepapras-tą išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs. Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Birželio 13d. Kaune, ant kalvos prie VI forte, kur vietoj okupantų tanko "Josif Stalin" per 5 metus žmonės kryžių, kryželiu-pristatė, gražiausiu gėlių pasodino, susirin-ko didele minia ir surengė łygiai prieš metus Anapilin iš-e-jusio ilgamečio Lie-tuvos ambasado-riau-s diplomato Stasio Lozoraičio atmi-nimo iškilmes. Pas-kaitytas Danielos Lozoraitienės laiškas. Čia rašoma, kad prieš mirtį mūsų Vilties Prezidentas praše jam išėjus ne-liūdėti, neprasti-vties: "Būsiu geres-

I V Y K I A I

GARLIAVA. Birželio 13d. bažnyčioje įvy-ko Vilties prezidento, ilgamečio Lietuvos am-basadoriaus, diplomato a.a. Stasio Lozoraičio at-minimo iškilmes. Giedant egzekvijas, su trispal-vėnis, LPKTS ir šaulių vėliavomis garbės sar-gyboje stovėjo kariai savanoriai, šaulys A.Naudžius, tremtiniai, politiniai kalinių. Š.Mišias atnašavo ir pamokslą pasakė ju-nas kunigas A.Žukauskas, giedojo bažnyčios choras ir visi susirinkusieji.

Birželio 14d. Garliavos bažnyčioje kun. A.Žukauskas šv.Mišias atnašavo už sovieti-nio Lietuvos genocido aukas. Taip pat iškil-mingai pašventino Tėvynės Sajungos Gar-liavos sk. vėliava.

Po pamaldų visi susibūrė prie koplytstulpio išniekiintiems, žuvusiems ir nukankintiems par-tizanams atminti. Čia žodį tarė LPKTS Gar-liavos tarybos narys M.Babonas ir A.Saka-luskas. Padėtos gėlės prie Laisvės kovotojų paminklo Jonučių kapinėse.

Minėjimas tebesi Jonučių kultūros namuo-se. Proginę kalbą pasakė Seimo narys Andrius Kubilius. Skambėjo tremtinų ir parti-zanų poezijos posmai, dainos.

Jonas KIRLYS

Pagerbkime

Bronius Krivickas-Gintaras (g.1919m. Biržu-apskr. Pasvalio raj. Kiauliškių k.) 1943m. baigė Vilniaus universiteto humanitarinius mokslus, mokytojavo. 1944m. išėjo pas partizanus į Biržų girią, nuo 1950m. Pilėnų tévonijos parti-zanas. Dar 1938m. pradėjo rašyti noveles, dramas, partizanaudamas sukurė daug eiléraščių. 1951m. perveistas į Taruškų, vėliau į Raguvos, miškus, kur su Panevėžio apskr. Troškūnų raj. partizanu Mykolu Bliukevičiumi leido laikraščius "Po rymančiu rūpintojeliu", "Po Stalino saule", at-sišaukimus. 1952m. rugėjo 21d. partizanai bu-vo užpulti ir sunaikinti, užkasti Putiliškių ka-pinaitėse netoli Raguvos.

Panevėžio politiniai kalinių ir tremtiniai, buvę partizanai nutarė žuvusiuosius garbin-gai perlaidoti į Partizanų kapines, kur jau 1992m. jiems pastatytas paminklas.

Prašome atsiliepti partizanų giminės, pareikšti savo nuomonę ir pasiūlymus šiuo adresu: LPKTS Panevėžio skyrius, Istorinė grupė, Antanui Ši-menui, tel.38030 arba tel.66916 pirmadieniais, trečadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 18 val.

Antanas ŠIMENAS

Per LR prezidento rinkimus nepapras-tą išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs. Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-

bes šviesą mums ilgai atminčiai paliko pa-

saulinio lygio diplomatas a.a. Stasys Lozo-

raitis. Tai, ką mūsų Vilties Prezidentas au-

kojo savo mylimiausiai Lietuvai, gavome

kiekvienas tiek, kiek sugebėjome protu ap-

repti. Atrodytų, kairieji neigė jo mintis, lai-

kė didžiausiu savo priešininku, o atėjė į val-

džią elgiasi taip, kaip jis ir buvo numatęs.

Nors A.Brazauskas sugebėjo perimti kele-

tą mūsų Vilties Prezidento leksikos ypatu-

mu, bet darbai nepanašūs į ketinimus.

Per LR prezidento rinkimus nepapras-

ta išpūdį, spinduliuojančią savo asmeny-
</

Baltiečiai ir žydai tragišku laikotarpiu

Prof. dr. Dovo Levino knyga "Baltic Jews Under the Soviets, 1940-1946"

Georgas Orwellis (tikroji pavardė - Eric Arthur Blair), ižvalgus politologas, jau prieš pusėmetį metų tiksliausiai apibūdino vieną iš totalistinių dvynių komunizmą, kuris nuožmiais nusikaltimais nenusileidžia broiliui nacizmui. Savo veikalose jis atskleidė pagrindinį rusiškai sovietinės ideologijos ginklą - naujakalbę, kuri daugelio žmonių protus išskalavo ir naivuoju akis aptemdė, komunistinės santvarkos pragarą vaizduodama kaip utopinį rojų.

Reikėjo daugelio metų, kol ir patys naujosios programos idealistai savo kailiu patyrė, kaip toji sistema visus nužmogina. Tada dalis nuoširdžių paklydėlių atliko viešą išpažintį, o kiti paskendo abejonese ne lengva prisipažinti, kad buvai toks kvailas, ir atsispirti nomenklatūrių privilegių masalui. Dar kita jų dalis ir lig šio laiko nepraregėjo, tad ta pačia naujakalbe tebegvildena subankrutavusios blogio imperijos bruožus.

Deja, daugeliu atvejų prof. dr. Dovas Levinas savo knyga "Baltic Jews Under the Soviets, 1940-1946", išleista 1994m., išrikuoja tarp pastaruju.

Knygoje sudėti autorius straipsniai, skelbti nuo 1971m. iki 1991m. Pabrėžtina, kad net penketas jų iš 1990-1991m. vadinas, iš tų metų, kai gelezinė uždanga sublitško, ir imperija, pažaikyta policinės partijos prievara, griuvo. Bet šiu tiesų knygoje nesurasi, kaip ir daugelio kitų, kurios nutylimos arba priengiamos naujakalbe.

Nors pati knygos antraštė istoriją pradeda 1940m., tačiau didžiausia ir šiurkščiausia baltoji istorijos dėmė palikta kaip tik tą metų įvykiuose. Autorius laisvų baltiečių iškeltus to laikotarpio faktus vadina "pretenzijomis" (claims, 345 psl.), "motyvais", lyg tikri liudytojai rasytų literatūrinę fikciją, ir nuslepią patį svarbiausią, leminčią faktą - neproporcionali didelės dalies žydų, komunistų kolaborantų, vykdytą Lietuvos nukokojimą. Beje, autorius pamini Ribentropo-Molotovo 1939m. sutartį, lyg tarp kitko, nesusietą su lietuvių-žydų santykiais. O juk pagal tą sutartį broliškos komunistų ir nacių jėgos bendrai dalijosi užgrobtomis teritorijomis, tarp kurių buvo ir Lietuva.

Autorius dažnai mini lietuvių valdžios pareigūnus (Lithuanian authorities), kai iš tikrujų bolševikmečiu tai buvo Maskvos marionetės. Jis kalba apie Raudonosios armijos "atėjimą" į Lietuvą ir apie "rinkimus į seimą" (40 psl.), kai iš tikrujų

tai buvo nuožmi okupacija ir "liaudies seimo" teatras. Sovietinių rusų Vilniaus okupaciją autorius vadina "išlaisvinimu", lygiai kaip ir Kauno okupaciją. "Išlaisvinimu" laiko ir viso krašto užgrobimą, kai iš tikrujų tai buvo modernios baudžiaus (kolchozuose, sovchozuose) bei vergijos (darbovietėse) įvedimas.

Autorius pateikia "sovietintos pramonės" statistiką: "nuo 1940 ligi 1941m. pramonės darbininkų skaičius išaugo nuo 37285 ligi 42914, o tarnautojų skaičius pašoko nuo 5625 ligi 56201" (47 psl.), tačiau vengia pažymeti, jog toji reforma priperėjo daugybę dykaduonių (žemų ir aukštų pakopų nomenklatūrinių), kuriais pasižymi visas korupcinis sovietijos ūkis, galiausiai sugniužęs iš vidaus.

Negerus ar įtemptus lietuvių ir žydų santykius autorius vaizduoja iškreiptai. Neigiamą lietuvių laikyseną žydų atžvilgiu jis aiškina trečiaeilės svarbos dalykais: esą lietuvių prikaišiojo, kad žydai "kalbėjo rusiškai", ar "nemégsta dirbt" (140 psl.). O iš tikrujų autorius nuslepią pagrindinę priežastį: žydai sudarė daugumą LKP narių dar prieš Hitlerio išrinkimą į Vokietijos kancerius ir uoliai tarnavo Stalinui.

Atrodo, kad Levinas nekreipia dėmesio į tai, jog lietuvių sukilieliai, ne nacių kolaborantai, kaip jis tikina, daugelyje vietovių išlaisvino kraštą dar prieš vokiečių okupaciją, paskelbė nepriklausomybę ir sudarė laikiną Lietuvos vyriausybę (1941m. birželio 23d.). Tai aiškiai parodė, kad lietuvių priešinosi abiem okupantams. Dėl to vokiečiai Lietuvos vyriausybės neprisažino, ir ji netrukus nuėjo į pogrindį: vėliau jos nariai buvo gaudomi ir siunčiami į koncentracijos lagerius.

Lietuviai boikotavo Lietuvos skelbtas vokiečių mobilizacijas ir neturėjo SS legiono (retas dalykas tą metų regione); jų Vietinė rinktinė, pasižovusi ginti Lietuvą jos ribose (vietinė), buvo prieverta jungiamā į vokiečių kariuomenę. Dėl to ji buvo išformuota, o jos vadovai atsidūrė vokiečių kalėjimuose. Vokiečių okupacijos metais lietuvių leido apie penkiolika pogrindžio laikraščių.

Negalėdamas to paneigtį, Levinas griebiasi naujakalbės lietuvių laisvės kovotojus, vejančius lauk pakrikusius okupantus bei jų bendrininkus, tarp kurių galėjo būti ir žydų, vadina "lietuvių gaujomis" ir kolaborantais: "entuziastingai kolabavavo su vokiečiais". Bet argi lietuvių kovotojai turėjo statyti

garbės vartus okupantams, palikuems kruvinas pėdas Raičiuose, Pravieniškėse bei tremtinė vagonuose ir nešantiems kailį iš Lietuvos? (Suprantama, tokiu metu nukentėjo ne tik kaltieji, bet ir nekaltieji.)

Bene labiausiai autorius, kaip ir daugelis kitų žydų, skaitytojus kladina pramantais skaičiais. Visur jis kartoja iš piršto išlaužtą klastotę, kad pirmojo bolševikmečio deportacijose iš Lietuvos buvo ištremta 7000 žydų; Zecharja Česna tą burbulą išpučia liga 15000. O iš tikrujų tas skaičius sukosi apie 3500, t.y. 10 proc. ištremtų. Tai atitinka žydų proporciją visoje to meto Lietuvoje. Ši skaičių surado ir Genocido tyrimų centras Vilniuje, išnagrinėjęs apylīnį tremtinį sąrašą.

Dar blogiau, kai skaičiuojami lietuvių, kolaboravę su vokiečiais. Čia jau skaičiai yra ar gali būti padidinti ne tik kelis, bet ir keliolika (kaip Klimaičio gauja), jei ne kelias dešimtis kartų. Ir nė žodžio apie tai, kad ir bolševikai, ir naciai tuos skaičius režisavo, nors tik naciai prisipažino tai darę. Antra vertus, Stalino kolaborantų žydų skaičiai nutyliimi arba mažinami. O kai faktai akis bado, išrandama tariamoji nepatikimumo priežastis. Kadangi sovietiniai leidiiniai, kaip "Masinės žudynės Lietuvos", ar enciklopedijos dažniausiai falsifikuojia duomenis, Levinas tikina, kad ir "Lietuvos archyvas", išleistas vokiečių okupacijos metais, yra nepatikimas. Tačiau čia jis vėl nuslepią esminį faktą, kad antrojo to archyvo leidimo, išleisto JAV, pratarmėje yra pabrėžta, jog jo autoriai laisvuose Vakaruose patvirtino leidinio patikimumą.

K.Žalys ("Lietuvos istorijafaktai ar nuomonė?", "TŽ", 1984 01 26) atskleidžia svarbių skaičių paslaptis. Pasiremdamas sovietiniais šaltiniais, randa, kad 1940m. balandžio mėn., kai komunistai ir naciai broliavosi, LKP žydų buvo 82,2 proc., lietuvių - 15,8 proc., rusų bei gudų - 1,4 proc., kitų - 0,6 proc. iš bendro 1778 narių skaičiaus. 1941m. sausio mėnesį toje partiijoje žydų buvo 1479 (47,1 proc.) rusų - 797 (25,4 proc.), lietuvių - 667 (21,3 proc.), kitų - 195 (6,2 proc.); iš viso 3138 narių. Bet truputį vėliau žydų skaičius "oficialiai nukrito" liga 15 proc. Jis ir pasitelkia Levinas, tik vėl nuslepią faktą, kaip jis padarytas. Ogi tuo metu draugas burtininkas Stalinas mostelėjo stebuklinga "nacionalinės politikos" lazdele, ir 1000 žydų pavirto 1000 lietuvių (nei daugiau, nei mažiau, bet

tiksliausiai - 1000!). Štai kodėl vietoj sausio mėnesio 1479 žydų partiečių "neklaidingoje enciklopedijoje" atsirado tik 479, o vietoj 667 lietuvių atsirado 1667.

Prof. Levinas ne tik vartoja bolševikinę naujakalbę, bet ir praplečia jos žodyną, išrasdamas atbulinę "simetriją". Gražiai aprašo, kaip antruoju bolševikmečiu į okupuotą Lietuvą sugrįžę žydai keršio tikriems ar tariamieis "lietuviams žudikams" už savo giminių gyvybes. Ir nė vieno žodelio apie tai, kad ir lietuvių, nukentėjė nuo neproporcionali didelio skaičiaus žydų partiečių, komjau nuoliu bei moprinkinkų pirmaime bolševikmyje, jautė tokį patį kerštą (ir maža dalis lietuvių keršio) žydams nusikaltėliams už savo ištremtuosius ar nužydytuosius giminaičius.

Daug kur autorius atrodo pasiklydės savo gausių duomenų mišrainėje. Sakysime, ar išgelbėtų žydų skaičius Lietuvos yra smulkmena, kurios neverta paminėti, ar didmena, istorinis faktas? Apie tūkstantis žydų buvo išgelbėta nacių okupacijos metais. Tai galėjo ar turėjo iutrauktis apie 10000 lietuvių gelbėtojų, skaičiuojant visus gelbėtojų šeimų narius, kurie rižikavo savo gyvybe (būta atvejų, kai vokiečiai sušaudė slepiamus žydus drauge su jų gelbėtojais). Sunku patikėti, kad toks nepastabumas būtų susijęs su istoriko pasiklydimu, o ne su ta pačia tendencija, prasikišančia dažname šios knygos puslapje.

Būtų idomu giliau pažvelgti į išlikimo problemą. Pavyzdžiu: kas gi iš tikrujų buvo autorius aprašomieji žydai? Ar tai tie patys, kurie (1) krovė "buržuazinių" turta nepriklausomoje Lietuvos yra tuo pat metu mokėjo duoklę Mopru; kurie (2) drauge su naciais dalijosi svetimomis teritorijomis; kurie (3) skelbė bedievišką leninizmą-stalinizmą ("religija yra masių opiumas") ir tuo pat metu (4) dalyvavo moprinkinkų bendruomenės maldose ir (5) kasė duobę Lietuvos laisvei? (Žinoma, ir kitų tautybių buvo tokiai chaumeonai, bet neproporcionali didelis tokų žydų skaičius problemą daro išskirtinę.)

Lygiai žydų, lygiai lietuvių neigiamą laikysena vienų kitiems yra paremta istorine partitimi, nelengvai pasveriamą. Deja, vienašališkas požiūris į jašalininkams gali suteikti tik laikiną paguodą. Istorijos jis nepakeis ir dabarties šalių santykių nepagerinės.

Antanas MUSTEIKIS
Iš "Tėviškės žiburių", 1995 01 03

Ona PADVARIETIENĖ

Tebūna jos šviesa

Pas mus į lagerį už Angaros 1952m. pateko jauna žydė, Maskvos radijo kamerinio orkestro smuikininkė. Ji atsivežė ir savo smuiką.

Lyg stygos virpa nualintos širdys... Mes, numeruotiej, glaudžiamės pečiai. Dabar pasaulį kitą vėl išgirdę, - Meldžiamės tai muzikai šventai.

Užgesę akys viltimi atgyja Ir papilnėja alkani veidai, - Arkas supras, kaip jos netekti bijom, Ir kaip nenorime atgal pareit...

Žvelgiame į mažą švelnų delną, / Smuką valdančias rankas Ir prašom Viešpatį pagalbos- Ilgai stebuklo šito neprarast...

Karjeruos akmenys be galio aštrūs, Kraujupasrūva nuo skaldos delnai... Maišykles nuo sunkumo svirpia, braška, - Ir vis "mažai, mažai, mažai..."

O Šventas Viešpatie, juk nieko mes neturim,- Net savo vardo žemisko žmogaus, - Jei Tu tas nuostabias rankas sukūrei- Tebūna jos tamsoj- šviesa Dangaus.

Kurkličių tragedija

Rokiškio apskr. Kama jų valsčiuje yra Kurkličių kaimas. 1945m. liepos 14d. rytą kaimą apsupo stribai ir enkavedistai. Degė trobos, blaškėsi išsigandė žmonės. Pajerskaitės su motina puolė į trobą, norėdamos išsinešti nors drabužius, bet kareiviai viską atėmę sumetė į ugnį.

Tą ankstyvą rytą vyrai piovė žolę laukuose, o moterys dirbo namie. Pamatės kaimą degant, Juozas Mateikis nubėgo namo. Po pietų grįžęs namo, jo sūnus Povilas pamatė 5 sudegintas sodybas ir prie dar ruseinančio tvarto suknibus kulkų išvarptytą, apdegusia nugara tévą. Tą rytą Kurkličių kaime žuvo aštuoni žmonės, vien Petro Mateikio šeimoje keturi. Petras liko gyvas. Be šių, nušauti Petras Pajarskas, jo sūnus Pranas, Juozas Mateikis, Teresė Mateikienė, Julijonas Vaičius, Balys Lašas, du mažamečiai Petro Mateikio vaikai.

Šių metų pavasarį Povilas Mateikis sudegintos savo sodybos vietoje žuvusiuoj atminimui padidino 11 ažuoliukų ir dvi liepaines, atvežė didelį akmenį, kuriamo bus iškaltos žuvusiuoj partizanų pavardės.

Povilas Mateikis gimė 1927m. birželio 30d. 1947m. rugėjo 3d. jį areštavo, tardė Kamajuose, Rokiškyje, išvežė į Vilnių. Čia 1948m. gegužės 2d. nuteisė 7 metus lagerių ir tremties be teisės grįžti į Lietuvą. Išvežė į Mordoviją, 21-ąjį Potmos lagerį. 1950m. rudenį perkėlė į 18-ąjį Magadano lagerį. 1954m. ištremė į Jagodnoje, už 500km nuo Magadano. 1956m. birželio 29d. grįžo į Lietuvą. Dabar gyvena Rokiškyje.

Feliksas MAŽEIKIS
Rokiškis

1995m.birželis

TREMINTINYS

Nr. 24 (165)

Suraskime šimtą tūkstančiu

Švenčiant Antrojo pasaulinio karo pabaigos 50 metų sukaktį, džiaugiantis jau prasidėjusiais šeštaisiais atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metais, praėjus 54 metams nuo pirmųjų masinių tremtinų iš Lietuvos, ar ne skaudu skaityti laikraštyje ištrauką iš 1941-ųjų metų tremtinės laisko: "Niekai negaliu suprasti- Lietuva laisva, o aš dar Sibire".

Lietuvoje veikiančio Tremtinų gržimo fondo žiniomis, vien tik Krasnojarske ir jo apylinkėse šiuo metu varsta apie 1000 tremtinų ir jų palikuonių. O kur dar Igarka, Jakutija, Irkutskas, Tomskas, Novosibirskas, Kurganas...

Deja, į laisvą Lietuvą dabar sugrižęs tremtinys ar politinis kalnys neretai vėl pradeda eiti kryžiaus kelius. Lietuvos spaudoje buvo aprašytas generolo Raštikio sūnėno su žmona, sūnumi ir dukra bei jų šeimomis sugrižimas į Lietuvą praėjusiais metais. Savivaldybei nesuteikus butų, jie apie keturias savaites turėjo gyventi viešbutyje, mokėdami po 15 litų per parą už asmenį. Dar reikėjo susimokėti už daiktą atsivežimą iš Kazachstano, ir iš vyriausybės gauta 2000 litų kompensacija bematant pasibaigė. Nebūdami registruoti "pastoviam gyvenamam plotė" (sovietmečio žargonas ir taisyklės!), jie negalėjo gauti darbo ir neturėjo teisės gauti socialinę pagalbą.

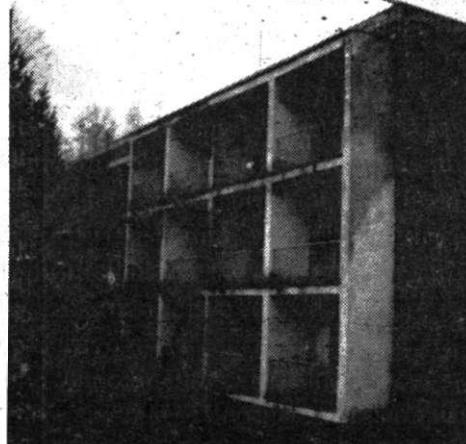
Laukiant laikino būsto, jais, kaip ir daugeliu kitų tremtinų, kiek ištengdamas pasirūpino Tremtinų gržimo fondas.

Šis fondas išteigtas 1992m. Aukščiausiosios Tarybos pirmininko V.Landsbergio potvarkiu. Fondo pradžią sudarė Brazilijos lietuvių auka- 2106 JAV dolerių. Fondo įstatuose sakoma: "Tremtinų gržimo fondas yra savarankiška visuomeninė labdaros organizacija, skirta padėti sugrižti į Tėvynę sovietinių represijų aukoms: buvusiems tremtiniams, politiniams kaliniams, jų vaikams ir vaikaičiams, taip pat paremti jau grįžusius iš tremties, bet patekusius į vargą ir skurdą Lietuvos žmones". Fondas išlaikomas Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių taučių aukomis. Valdžios paramos fondas negauna.

Dabar vienas svarbiausių fondo rūpesčių yra ižengti "Tremtinų namus". Tragiška padėtis nusenusių ir paliegių tremtinų, kurie ir Sibire, ir Lietuvos yra likę be globos ir paramos. Negalima leisti, kad šie žmonės paskutinius gyvenimo metus baigtų ubagynuose kartu su buvusiais recidyvistais, alkoholikais ir stribais, o tokios atvejų yra nemaža. Tremtinų namai bus ta oazė, kur šie tremtiniai galės atsigauti ir pailsėti tarp bendro likimo draugu.

Po didelių pastangų Tremtinų gržimo fondas 50 metų nuomai gavo Valakampiuose trijų aukštų vasarnamį. Tieša, pastatas labai apleistas- kiauras stogas, išlaužta ir išvogta sanotechnika, vi duje viskas sulaužyta ir sudaužyta. Šildymo nėra.

Rekonstrukcijos darbai jau pradėti. Jei pavyks surinkti pakankamai lėšų, namus norima atidaryti (o tai ir privaloma padaryti pagal nuomas sutartį) 1996 metų birželio 14 dieną. Čia gyventų 80-

Būsimasis pensionatas "Tremtinų namai" Vilniuje

90 žmonių. Kambariai yra gyvens po vieną žmogų. Čia nori apsigyventi ir tekti patarnavimus tremtiniams buvęs politinis kalnys kunigas Kastytis Matulionis.

Tremtinų namuose, aukotojų pageidavimu, bus ižrengti vardiniai kambariai su lentele ar kitokio pavidalo nuoroda, kas paaukojo lėšas šio kambario ižrengimui. Rekonstrukcijai reikia pusantro milijono litų.

Tad dabar klausiu jūsų, mielieji Australijos lietuviai, kiek mes prisiėsime? Kiekvienais metais minédavome tragiskuosius birželio ižvykius, verkdavome, dainuodavome, demonstravome, ilgiausius straipsnius rašydavome, melsdavome, prašydami Dievo pagalbos. Šiandien tremtiniams reikia mūsų pagalbos. Ne vien žodžiai, ne užjautimu, ne eileraščiai, bet labai dalykiškai- doleriai.

Prisiimkime pareigą- prisiėdėti prie tremtinų senelių namų įkūrimo. Užsibrėžkime sau uždavinį- ne mažiau kaip 100 000! Raginu mūsų organizacijas pasitarti su savo nariais ir nuspresti, kuri dalis turimų pinigų gali būti skirta šiam tikslui. Kviečiu visus Australijos lietuvius, turtingus ir nelabai turtingus- padékite, padékite kiek galédami. Raginu išairius pagalbos Lietuvai ir šalpos fondus- atsigrežkite į tremtinius. Penkiasdešimt metų dėl jų verkę, dabar ištieskime jiems ranką ir nušluostykime bent keliais jų ašaras.

Nė vienas mūsų nekeliau spygliuota viela apipintuose gyvuliniuose vagonuose. Nė vienas mūsų nevargo Igarkoje, Kurgane, Vorkutoje... Šiandien, tai atsimindami, pasidalykime su tais, kurie ten buvo, o kiti dar ir yra, su tais, kurie iš tremties sugrižę į tėvynę neberanda pastogės.

Tremtinų gržimo fondo valdybą sudaro šie buvę tremtiniai: Vytautas Cinauskas (pirmininkas), Nijolė Ambrazaitytė, Balys Gajauskas, Vytautas Raščius, Petras Tumonis. Fondo adresas: Jakšto 9-117, 2600 Vilnius. Sąskaitos numeris 700 861 Vilniaus valstybiname komerciniame banke. Visus pinigų pervedimus į Lietuvą Tremtinų gržimo fondui "Talka" atliks be mokesčių. "Talka" atidare einamąją sąskaitą Nr.888 Melburne, Adelaide ir Sydnėjuje; galima įnešti bet kurios sumos auką Tremtinų gržimo fondui. Sąskaitos kontroliavimą nustatyti paprašyta ALB Krašto valdyba.

Gabrielius ŽEMKALNIS
iš "Mūsų pastogės", Nr.17

Australija

Vytautas Jaruševičius

1921-1995

Nuėjės sunkų ir vingiuotą gyvenimo kelią, po sunkios liagos birželio 11d. mirė V.Jaruševičius.

V.Jaruševičius gimė 1921 01 01 Marijampolės apskr. Užuoganų k. žemdirbių šeimoje. 1939m. išstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, bet 1940m. rusams okupavus Lietuvą, jis su savo daliniu prieverta atsidūrė į sovietinėje armijoje. Prasidėjus 1941m. karui ir sovietams bėgant nuo vokiečių, jo dalinys atsidūrė vokiečių žinioje ir dalyvavo kovoje su sovietais.

Vokiečiams 1944m. traukiantis, iš jų armijos pabėgo. 1944 10 07 vokiečiams bombarduojant Marijampolės aerodromą, bomba pataikė į Vytauto tėvų sodybą, užmušė abu tėvus ir nugriovė vius pastatus.

1944m. lapkričio mėn. Vytautas sovietų buvo suimtas. Vienerius metus kalėjo Kalinine, po to pervežtas į Maskvą "patikrinimui", o vėliau paleistas. Tada jis ir nuėjo pas miško brolius, tapo partizanu.

1948 02 27 Vytautas vėl buvo suimtas. "Už perėjimą su ginklu į prieko puše" karinis tribunolas jis nuteisė 25 metams laisvės atėmimo, 5 metams trem-

Pro memoria

ties ir 5m. teisių suvaržymo.

Lageriuose-Vytautas kalėjo ten, kur buvo tiesiama BAM trasa: Bratsko 45 kolona, vėliau Ust Kuto prie Lenos 42 kolona. Iš ten 1956 01 07 paleistas grįžo į Kauną.

Lageryje Vytautas padedamas elektrotechniko Paulaičio, gerai išnomoko elektriko specialybę ir čia pagarsėjo kaip neapeiciamas elektromonterio pavaduojas. Elektriku statybose, įmonėje dirbo ir grįžęs iš lagerio Kaune.

Tik grįžęs palaidojo ilgai jo laukus žmoną, bet liko dukra. Gyvenimą kūrė iš naujo. Pasistatė namus, sukūrė šeimą. Daug ir įtemptai dirbo. Išeidamas a.a. Vytautas po savo naujai sukurtu stogu paliko liūdinčią našlę Aldoną, sūnų Algirdą, dukrą Vitą ir 4 vaikaičius.

Vytautas buvo tvirtas ir ryžtingas vyras, auksarankis ir tvirtų pažiūrų lietuvis. Liūdesio ir Vilties dieną mes jį garbingai palaidojome Senavos kapinėse.

Ilsėkis ramybėje, Sibiro lagerių bendražygį.

Juzas ENČERIS

Su širdim atejau

Apie Rygiškių Jono gimnazijos rezistentus šios mokyklos 125-mečio proga rasiše Marijampolės laikraštis "Naujasis keliais" 1992m. balandžio 24 ir 29d. Ten minimas ir baigiamosios klasės moksleivis Antanas Šlamškis. Jo istorija verta nudugniau panagrinėti. Kai 1947m. vasario 24d. partizanas Bronius Petrauskas-Šarūnas grumtynėse nukovė mėginusį jį areštuoti MGB kapitoną žydą Aroną Greisą (ši ižvyki aprašo Daumantas savo knygoje "Partizanai", psl.261, Vilnius, 1990), Antanas perėjo į nelegalią padėtį. Mat Šarūnas buvo partizanų rezervo būrio vadas, kuriam priklauso ir A.Šlamškis. Po trijų dienų Antanas buvo priimtas į Vytauto rinktinės 3-ąją kuopą, pasilikdamas Lyro slapyvardži. Kovo 19d. rinktinės vado Vampyro (slapyv.) vadovaujami vyrai surengė Buktos sovchozo užpuolimo operaciją. Užviruose kautynėse pirmąjį kovos krikštą gavo Lyras. Toje operacijoje dalyvavo grupė partyrusių kovotojų, pavyzdžiu, rinktinės štabo viršininkas Alfonsas Vabalas-Gediminas, tos pačios rinktinės žvalgybos skyriaus viršininkas Albinas Ratkelis-Oželis, ūkio skyriaus viršininkas Mykolas Žilionis-Plunksna, Lyro dėdė. Šis mūšis aprašytas kelių autorų. Dar būdamas Šarūno būryje, Lyras veikė kaip aktyvus ryšininkas. Jis platino pogrindžio spaudą, nešiodavo slaptus partizanų laislus ir dokumentus, važinėdavo su specialiomis užduotimis į Kauną. Tačiau Lyras partizanų kuopoje buvo neilgai. Vasarą jis pasiprašė paleidžiamas iš aktyvių ginkluotos kovos būrio. Vadas pasitikėjo Lyru ir jo prašymą patenkino. Tai palyginti retas partizanų gyvenimo ižvykis. Antanas buvo draugiško būdo ir lyriškos sielos žmogus. Jo tėvai turėjo ūki Marijampolės apskrities Liudvinave valsčiaus Avikių kaime. Tėvas Antanas

mirė 1943 metais. Šeimoje, be motinos, dar buvo trys seserys: tik metais už brolij vyresnė devyniolikmetė Terėsė, Onutė- jau septynioliktus pradėjusi, ir dešimtmetė Irena. Lyras, nenutraukdamas ryšių su partizanais, slapstėsi tėviškėje. Nelaimė užgriuvo tą pačią metų rudenį. Spalio 24d. netoli nuo Marijampolės esančiame Trakiškių kaime apsistoję pailsėti ir praleisti dieną du partizanai: Jonas Valaitis- Viesulas ir Albinas Lazauskas- Šalmas. Kautynėse su juos apsupusiai MGB kareiviai Šalmas žuvo, o Viesulas buvo sužeistas į galvą ir suimtas gyvas. Ten pat ūkininko Paserpskio sodyboje okupantai prarado tiek pat-nukautas jefreitorius, kitas kareivis sunkiai sužeistas. J. Valaitį intensyviai tardė pats MGB skyrius tardymo poskyrio viršininkas majoras Paderinas. Viesulas greitai "prakiuo" ... MGB vyresnysis operis Korotkovas kartu su būriu MGB 287-ojo pulko kareiviu, vadovaujamu jaun. ltn. Belovo, spalio 27 dieną émė supti sodybą. Antanas, pamatęs artėjančius kareivius, dar bandė pabėgti, deja... Ir A. Šlamškį tardė Paderinas. Pastarasis jau žinojo, kad Antano dėdė Mykolas (partizanas sl. Plunksna) turėjo slėptuvę Ungurinių kaime, bet dažnai užsukdavo pas Šlamškius: mat čia rado prieglobstį jo trejių metukų sūnelis. Čekistas jau turėjo žinių apie Šlamškių sodyboje ryšininkų paliekamus paketus Plunksnai, štabo karininkui Herbui, kitiems ryšininkams, pavyzdžiu, Magdei Lingienei- Močekėlei, gimnazistei Janai Žebrauskaitei- Purienai. Lyras atkakliai gynėsi. Net per akistatą su Jonu Valaitiu, ižvykusi 1947m. gruodžio 18d., jis nepakeitė savo parodymų. J. Valaitis nesuklupdamas atvirai klojo, ką žinąs, o A. Šlamškis viską nuosekliai neigė. Re-

(nukelta į 8 ps.)

1995m. birželis

TREMINTINYS

Nr. 24 (165)

8

Su širdim atėjau

(atkelta iš 7 ps.)

to tvirtumo vyras! Tai, žinoma, jo neišgelbėjo, buvo atseikėta įprastinė dešimtis metų lagerio. Į Lietuvą grįžo tik 1955 metais. Kurį laiką dirbo Kalvarijos "Orijos" fabrike elektriku. Neakivaizdiniu būdu baigę Maskvos institutą, išigijo inžinieriaus elektriko specialybę, sukūrė šeimą... Nebuvo lemta jam sulaukti mūsų dienų. 1970 metų gegužės 16d., maudydamasis Nevezėje (prie Kėdainių), nuskendo.

Išliko jo užrašų knygelė. Joje 1946-1947 metų išrašai. Čia ir gimnazijos pamokų tvarkaraščiai, chemijos reakcijų formulės, trumpos pastabėlės, partizanų dainų posmeliai ir originalios kūrybos nuotrupos. Šiu apverkinai mažai, bet jos be ne geriausiai atspindi Lyro sielos būseną ne tik tuo metu, bet gal ir apskritai- pasaulėjautą? Argi tu tas bisi žmogus paskutiniš, Kur žalių gegužių skenkant nereges, Vieną tik nedorą kerštą bepažines, Kur per žemę eidiams nesineš Širdies?

Sunerimės klausia autorius menamo pašnekovo ar pats save?

Kitur jaunuolis skiria eiles jai, vėlgi menamai mylimajai ar tikrai tai ne taip jau svarbu, kai tau tik aštuoniolika, kai iš visos Širdies norisi sušukt ielute, išlikusia šalia algebro formulės: Mūsų jėgos, mūsų protas, Tau, Tėvynė, paaukotas!

O šis eileraštis galėtų prilygti išpažinčiai ar net asmenybės Credo:

*Su ūrdim Su ūrdim atėjau į šią žemę.
Su ūrdim jos klajoju keliais.
Be ūrdies čia taip šalta, aptemę.
Su ūrdim mano saulė nusileis.*

*O, gyvenime, tu paslaptingas.
Kiek pavoju yr' skrist su tavim!
Tik audrom rudeninėm pradingus,
Ateinu pas tave su ūrdim.*

*Su ūrdim aš dainuoti išmokau.
Apie ūrdį dainuot vien galiu.
Ir gyvenimo šalto, be juoko,
Be džiaugsmo kilnaus nekenčiu.*

Filosofas A. Šopenhaueris teigia, kad "dvasinis pranašumas net ir pats didžiausias, galutinai išryškėja tik persiritus per keturiadasdešimtuosius gyvenimo metus". Nuojauta sakytė sako, kad Lyras savo pranašumą nesėjė realizuoti. Ir kaltas čia ne vien aklas atsikitinumas, o kur kas daugiau- nepasotinamų grobikų grumtynės, atnešusios Lietuvai genocido nelaimę.

Edmundas SIMANAITIS

IVYKIAI

KIDULIAI (Šakių raj.). Birželio 10d. Kiduliuose vyko Kalbos dienos minėjimas. Šventė prasidėjo šv. Mišiomis Kaimelio bažnyčioje. Po šv. Mišių šventės dalyviai nuėjo į Kaimelio kapines, kur pagerbė Lietuvos kariuomenės pulkininko, Nepriklausomybės kovų dalyvio, 1941m. bolševiku išsiusto į "kursus", kentėjusio 8 kalėjimuose ir trijuose lageriuose, Vlado Sidzikausko atminimą; padėjo ant kapo gėlių. Gėles padėjo ir iš JAV atvykęs jo sūnus inžinierius Vladas Sidzikauskas, lietuviškos bibliotekos Niujorke, kurioje yra apie 7000 lietuviškų knygų, vedėjas.

Prie V. Sidzikausko kapo Antanas Malijonis papasakojo apie jo šeimos likimą. Paberbus jo atminimą, šventės dalyviai nuėjo į Kiduliu vidurinę mokyklą, kur vyko oficialioji minėjimo dienis. Kalbėjo Zamavukų draugijos pirmmininkas A. Vaiciūnas, Lietuviai kalbos draugijos Šakių sk. pirmmininkas J. Augustaitis, tremtinys ir politinis kalnynas K. Balčiūnas, raginę gerbti ir saugoti lietuvių kalbą, papasakojo Kiduliu pradžios mokyklos ir progimnazijos istoriją. Buves politinis kalnynas G. Ješmantas pasakojo apie lietuvių tautos genocidą. K. Balčiūnas paskaitė savo kūrybos, B. Aleknavičius kalbėjo apie lietuvių padėti Rytpriūsuose, Donelaicio kūrybos ypatumus.

Himnai, "Lietuva brangi", "Marija, Marija" ir patriotines dainas dainavo Šakių bažnyčios choras, vadovaujamas M. Dulienės, Gelgaudiškio ir Plokščių etnografiniai chorai. Vyko vietinių dailininkų paroda.

Kalbos šventės Šakių rajone rengiamos kasmet vis kitoje vietoje.

Kestutis BALČŪNAS

Lapteviečių susitikimas

Birželio 10d. Rumšiškėse, prie lapteviečių jurtos, išviko susitikimas žmonių, kuriuos 1941m. birželio 14d. iš visų Lietuvos kampelių suvedė svetima ranka. Pajudėjo ešelonai su žmonėmis į tremtį į RTFSR Šiaure, prie Laptevų jūros. Šiemis baisiems išvikiams atminti literatūrinį montażą parengė Jézuitų gimnazijos mokiniai: savo dainas apie lapteviečių kančias dainavo Alvydas Rupkevičius, savo eiles skaitė Dramos teatro aktorių poetės Kestutis Genys, Iza Balčiūnienė, Birutė Marcinkevičiūtė.

Rima Marcinauskienė

Genocido aukų pagerbimas

Druskininkuose

Lengvai tą dieną Lietuvos gyventojai pasidavė išvežamini, nes gyvenę laisvoje teisineje valstybėje negalėjo net patikėti, kad kas išdrįstų represuoti niekuo neprasikaltusius. Todėl nesisaugojo net tie, kurie buvo lyg ir išpėti apie galimas represijas.

Mūsų kaimynus- inteligentų šeimą (abu mokytojus) išvakarėse perspėjo Žemaitijos "Aktyvistų fronto" narys, kad rusai gali imtis trėmimo, bet šie nepasislėpė- buvo išsitikinę, kad jų nėra už ką ištremti. Ir vis dėlto jie tą naktį buvo ištremti. Iš septynių šeimos narių grįžo tik duktė.

Druskininkų politiniai kalnynai ir tremtiniai birželio 14d. susirinko į Ratnyčios bažnytę. Šv. Mišias čia atnašavo kungas Andriuškevičius. Jis pasakė ir gražų proginį pamoksą.

Prie tremtinių koplytėlės tylos minute pagerbėme žuvusiuosius. Buves mokytojas, vėliau katorgininkas Kestutis Valentukevičius pasakė jaudinančią kalbą. "Dainavos" vokalinis ansamblis pagiedojo, padainavo, kiti padeklamavo savos kūrybos eileraščių.

Vakare minėjimas tėsesi "Aido" kultūros centre.

Aleksandras JUŠKA

KAUNAS Birželio 13d. AB "Šilkas" klube susirinko politiniai kalnynai ir tremtiniai, dirbantys ar dirbę šioje įmonėje.

Minėjimas prasidėjo giesme "Marija, Marija", giedojo Mokytojų namų choras "Elegija", koncertavo "Šilko" folklorinis ansamblis. Tylos minute pagerbtos genocido aukos. Apie gyvenimą tremtyje pasakojo A. Vyšniauskas ir V. Eimontas.

Minėjimą baigė giesme "Lietuva brangi".

NRPILAVIČIENĖ

ATITAISSYMAS

"Tremtinio" Nr. 22 LPKTS tarybos narių sąrašo 25 eilutę skaičiuty: "Zaleska Jonas, vidišsilav.". Revizijos komisijos 4 eilutę skaičiuty: "Kalėdienė Irena, ekonomistė".

ILSEKITES RAMYBEJE

Kazimieras Norkus

1925-1995

Birželio 9d. po ilgos ir sunkios ligos mirė buvęs tremtinys ir politinis kalnynas Kazimieras Norkus. Velionis gimė Joniškio valsč. Krampių k. 1949m. kovo mėn. su tėvais ištremtas į Irkutsko srt. Tuluono raj. Jevdokimovo gyv., vėliau į Medveziją Ručei. 1956m. grįžo į Lietuvą. Dirbo Šiaulių el. tinkluose, buvo LPKTS Šiaulių sk. narys. Nuoširdžiai už jaučiame velionio žmoną, gimines. Tebūnie lengva jam Tėviškės žemelė.

Norūškiečių grupės varav
Vytutas Mosteikė

Bronislava Mažylytė-Papšienė

1922-1995

Bronislava Papšienė gimė Kupiškio apskr. Adomynės parapijoje Obonių k. 1943m. Ukmergėje baigė mokytojų seminarą ir dirbo mokyklos vedėja Svedasų valsč. Pauriškėse.

1948m. su šeima ištremta į Irkutsko srt., o 1949m. perkelta į Krasnojarsko krašta, Uderejsko raj. Razdolinsko gyvenvietę. Dirbo šachtose. Į Lietuvą grįžo 1958m. sirgdamas.

Velionė palaidota Vilniuje, Rokantiškių kapinėse. Nuoširdžiai už jaučiame sūnų Kornelių, anūkus Aleksandrą ir Kestutį, broli Stasį.

Išėkis ramybėje Viešpaties globoje.

LPKTS Panevėžio skyrius

ATSILIEPKITE!

Aleksandro Medviedevo, s. Floro, g. 1904 09 30, ieško žmona, gyvenanti Vokietijoje.

A. Medviedevas gyveno Lazdijuose, dirbo taikos teisėju. 1940m. liepos 30d. jis areštavo, išvežė į Kauno kalėjimą. Po to jokių žinių apie jį nėra.

Ką nors žinančius prašome atsiliepti adresu: 3000 Kaunas, Nėvėžio g. 17, E. Geldrichiui, tel. 226780.

Skelbimai

Liepos 2d. 13 val. Kvėdarnos bažnyčioje bus auko jamos šv. Mišios už Kestučio apyg., Dariaus raj. partizanus, po to šventinamas paminklas dviejų partizanų žuvimo vietoje prie Kvėdarnos.

Stasele, atsiliepk!

Atsikiltinai skaitydama "Tremtinį", nepaprastai nustebau ir nudžiau pamačiusi Staselės Jasionytės- Stepšienės nuotrauką. Ją prisimeiname daugiau kaip 40 metų, bet vis nepavyksta susirasti.

Staselė Jasionytė sutikau Nošino kaimę, ką tik iš lagerio vieną išsiustą į tremtį. Nošine lietuvių nebuvó, tik atvažiuodavome iš aplinkinių lagerių pas apylankės gydytoją. Tą kartą ten nugirdau viešinio gyventojo merginą klausiančią, ar nesą lietuvių. Jis atsakė, kad nėra. Tada aš jai prisistačiau. Taip ir susipažinome. Staselė neturėjo, kur apsistoti, tad parsivedžiau ją į Mačino kaimą (Abano raj., Krasnojarsko kr.).

Kambarėlyje gyvenome šešios: mama, mes, keturi seserys, ir Staselė. Šios merginos kulkumas, darbštumas ir kantrybė įsiminė viam laikui. Ji išmokė mus labai gražių rankdarbių. Į Lietuvą išskeliamo anksčiau už mus. Taip mūsų keliai ir išskyrė. Atgimimui prasidėjus, bandžiau jos ieškoti tremtinių šventėse Ariogaloje, tačiau gerai nepriiminiu pavardęs.

Atsiliepkite adresu: Adelei BRUŽIENEI, Melioratorių kv. 11-69, Šilutė 5730.

Iš kairės: Valė Čiunskaitė- Matutienė, Staselė Jasionytė- Stepšienė ir Adele Brūžienė, 1953m. Krasnojarsko kr.

TREMINTINYS

1995m. birželio 23d. Nr. 24(165). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
3000 Kaunas, tel. 209530

koresp.: Edmundas Simanaitis

lit. red.: Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė

korekt.: Audronė Kaminskienė

tech. red.: Vesta Milerienė

Kaina 70ct

Maketavo Kazimieras Žemaitis. Spaustino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr. 25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Užs. Nr. 4571

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spaustinėmos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime